

2 Samuël 11:27b | God en #MeToo

Verhalen over misbruik gaan via #MeToo de wereld over. Maar waar is God als het om misbruik gaat? De bijbel is verrassend open als het om misbruik gaat. Bijvoorbeeld het verhaal van David en Batseba: Batseba kan ook #MeToo twitteren. En God? Hij moffelt het misbruik niet weg!

Voor wie deze preek in een kerkdienst wil gebruiken: graag ontvang ik een melding op hmveurink@gmail.com. Dan stuur ik ook de bijbehorende powerpoint toe.

Liturgie

Zingen: Opwekking 502

Stil gebed

Votum en groet

Zingen: GKB Gezang 157 : 1, 2, 3 en 4

Gebed

Kinderen naar club

Leefregels

Zingen: Psalm 51 : 1, 2 en 6 (LvK=GKB)

Lezen: 2 Samuël 11 : 1 – 27

Zingen: GKB Psalm 68 : 1 en 3

Preek over 2 Samuël 11 : 27b

Zingen: Psalm voor Nu 57

Kinderen terug

Gebed

Mededelingen

Collecte

Zingen: LvK Gezang 21 : 1, 5 en 7

Zegen

God en #MeToo

Inleiding

dia 1 – zwart

Vandaag staan we stil bij seksueel misbruik.

Dat was ik helemaal niet van plan.

Het plan was een preek over David en Batseba

in het kader van de prekenreeks over relaties,

en deze preek had moeten gaan

over overspel en een valse start van je huwelijk.

Omdat het huwelijk nu eenmaal niet altijd een succesverhaal is...

Dat was het plan...

Maar toen ik deze week met dat verhaal bezig ging,

kwam ik er al snel achter dat het over iets heel anders gaat.

Niet over een huwelijk met een valse start,

maar over misbruik!

Ik had er natuurlijk voor kunnen kiezen

dan maar een ander bijbelgedeelte te nemen.

Maar ik geloof dat de heilige Geest ook dit soort dingen leidt.

Misschien moeten we vandaag wel over misbruik spreken,

ook al was dat niet mijn plan.

dia 2 – metoo

Helaas is het een super actueel onderwerp.

Dat is nooit anders geweest,

maar de laatste weken is er wel heel veel aandacht voor.

Dat begon in Hollywood,

waar van een hoge filmbaas bekend werd

dat hij op grote schaal vrouwen heeft misbruikt.

Daarop kwamen meer verhalen naar buiten: me too, ik ook.

Al snel ging het rond op Twitter en Facebook:

vooral vrouwen, maar ook mannen,

die melden dat ze misbruikt zijn.
Sommigen met het hele verhaal van wat er gebeurd is,
anderen die het lieten bij een eenvoudig #MeToo.
Miljoenen zijn misbruikt,
zoveel is de laatste weken wel weer duidelijk geworden.
Seksueel misbruik is niet zomaar een probleem waar enkelingen
mee te maken hebben,
het is een probleem van gigantische proporties.

Laten we niet doen alsof het de kerk voorbij gaat.
Met enige regelmaat kun je lezen over misbruik in de kerk.
Er is zelfs een landelijk Meldpunt Misbruik,
dat ook door onze kerken wordt ondersteund.
Ze doen geweldig werk,
maar het is pijnlijk dat zo'n meldpunt nodig is.

dia 3 – God en #MeToo

Alle reden dus om er ook in de kerk bij stil te staan.
Waar is God in dat hele MeToo-verhaal?
Dat is ook het thema vandaag: God en #MeToo.
En in 2 Samuël 11:27b vinden we dan een belangrijk
aanknopingspunt:
'naar het oordeel van de Heer
was het wel degelijk slecht wat David had gedaan.'

Ik realiseer me dat seksueel misbruik een heftig en gevoelig
onderwerp is,
helemaal als je er persoonlijk mee te maken hebt.
Ik geloof niet dat we zulke onderwerpen in de kerk uit de weg
moeten gaan
omdat het te heftig is.
Seksueel misbruik is een écht probleem,
en in de kerk mag, nee: moet het gaan over échte dingen.
Dat neemt niet weg dat het veel in je los kan maken.
Daarom zeg ik vandaag met extra nadruk
dat er altijd mensen zijn met wie je in gesprek kunt.
Je kunt hierover in gesprek met Hanneke of met mij, of met je
ouderling,

maar ook met de vertrouwenspersonen.

Voor onze kerk zijn dat Sytske Broersma, Ivonne Brander en Geertje Alkema, uit Harlingen:

bij hen kun je veilig je verhaal kwijt.

Contactgegevens staan op onze website.

1. Misbruik

dia 4 – een verhaal over verleiding en overspel?

Goed, we gaan naar het bijbelverhaal.

God zegt dus dat het slecht is wat David heeft gedaan.

Dan is de eerste vraag: wát heeft David dan precies gedaan?

Ik heb altijd gedacht dat het verhaal van David en Batseba een verhaal over overspel is.

Dat verhaal gaat ongeveer zo:

David is een fantastische koning,
met een zwak voor mooie vrouwen.

Op een dag geniet David van het uitzicht vanaf het dak van zijn paleis.

Hij geniet nog meer als hij een naakte vrouw ontdekt.

Hij zwaait naar haar, en zij zwaait verleidelijk terug.

Dat is Batseba: een verleidster.

Wat heb je buiten ook in je blootje te zoeken?

Hoe dan ook, David trapt in de val,

hij doet navraag naar die schitterende dame,

en even later zit hij met Batseba aan de thee.

Van het een komt het ander,

en net als in een Hollywoodfilm

belanden ze aan het einde van het verhaal in bed.

Ik zal niet de enige zijn die het verhaal altijd zo heeft gelezen.

In mijn voorbereidingen voor deze preek kwam ik het ook te vaak tegen:

dat de zonde van David overspel is,

en dat Batseba daar net zo goed schuldig aan is: zij heeft het uitgelokt.

Zo las ik ergens, in een wat ouder gereformeerd commentaar:

'Batseba is mede schuldig want ze heeft niet alles gedaan de verleiding te vermijden.'

dia 5 – een verhaal over macht en seksueel misbruik!

Is dat het verhaal?!

Nee, dit is geen verhaal over verleiding en overspel.

Dit is het verhaal over een koning die denkt dat hij alles kan maken

en zich vergrijpt aan een van zijn onderdanen.

Als wij er een verhaal van verleiding en overspel van maken, dan maken we het veel te lief.

David is koning,

en nog niet zo heel lang geleden kwamen koningen overal mee weg.

Het begint al in het eerste vers.

'Bij het aanbreken van het voorjaar,

de tijd waarin koningen gewoonlijk ten strijde trekken...'

Lekker wereldje is dat!

Wij hebben een voetbalseizoen, maar daar dus een oorlogenseizoen.

De koningen trekken ten strijde, maar waar is David?!

In Jeruzalem.

Zijn leger kan het zonder hem ook wel af,

en David laat al die oorlogen graag even aan zich voorbij gaan.

Hij doet liever een middagdutje.

Zo'n koning is David geworden.

David had aan het front moeten staan, maar verzaakt.

Daarin zie je al iets van dat David zich onaantastbaar waant.

Hij is koning en doet het lekker op zijn eigen manier: 'wie doet mij wat?'

David is arrogant geworden.

Op een dag, na zijn middagdutje,

loopt David over het dak van zijn paleis.

Hij geniet van het uitzicht:

zo ver hij kijken kan, het is allemaal in zijn macht!

Het dak van het paleis is natuurlijk het hoogste punt van de stad.

Vanaf daar zie je dingen die je nergens anders kunt zien.

Je werpt vanaf het paleisdak zo een blik op alle binnenplaatsen van Jeruzalem.

Op een van die binnenplaatsen, gewoon, van haar eigen huis, is een vrouw zich aan het baden.

Helemaal geen vreemde plek om te baden.

Toevallig merkt David het op, en dan begint het gluren.

David wil weten wie de vrouw is,

en even later staat de koninklijke lijfwacht bij Batseba voor de deur:

'meekomen, de koning vraagt naar je.'

Misschien gaan bij Batseba al wat alarmbellen rinkelen, maar ze kan geen kant op, dus ze gaat mee.

Of er nog een kopje thee vanaf kan, dat weet ik niet, maar David lijkt recht op zijn doel af te gaan: seks.

David misbruikt zijn macht, en Batseba is zijn slachtoffer.

Doet Batseba vrijwillig mee?

Er staat in ieder geval niet dat ze protesteert.

Wat voor verschil had het ook gemaakt.

Wie is zij om tegen de koning in te gaan?

Ze had de boel bij elkaar kunnen gillen,

maar zou er echt iemand haar te hulp zijn gekomen?

Welnee, koningen hebben nu eenmaal dit soort privileges.

Batseba kon niets beginnen.

Niet voor niets komt in definities van seksueel misbruik vaak het woord 'macht' terug.

Er is sprake van misbruik als het slachtoffer niet vrijwillig meedoet,

maar ook als er sprake is van een machtsverhouding.

David is koning: hoe denk je dat het met Batseba afloopt als ze David afwijst?

Met Uria laat David in ieder geval zien waar hij toe in staat is...

Hier is geen sprake van verleiding en overspel, maar van misbruik!

Batseba wordt groot onrecht aangedaan.

Zou Batseba vandaag leven,
dan had ze ook getwitterd: #MeToo.

2. God laat het er niet bij

dia 6 – de eerste reflex: niemand hoeft het te weten

De grote vraag in 2 Samuël 11 is: kán dit zomaar?

Vaak helaas wel.

Even een citaat van het Meldpunt Misbruik:

‘in een cultuur waar misbruik wordt toegedekt,

of erger nog: wordt geaccepteerd,

lijken dader en omstanders een verbond te sluiten.

Beide hebben er belang bij dat het misbruik niet naar buiten komt.’

De eerste reflex bij misbruik is:

‘dit mag niet naar buiten komen, zand erover’.

Het slachtoffer wordt onder druk gezet,

‘dit is ons geheimpje’, of:

‘als jij dit vertelt, dan doe ik ook een boekje over jou open.’

En ook in de kerk is de eerste reflex té vaak:

hier hoeft niemand van te weten.

Maar al te vaak komt misbruikt niet uit.

David probeert dat ook.

Wanneer Batseba zwanger blijkt te zijn, verzint hij een list.

Hij laat Batseba's echtgenoot, Uria, terugkomen van het front.

Uria moest maar eens lekker ‘ontspannen’ met zijn vrouw.

Uria doet daar niet aan mee.

In tegenstelling tot David weet hij wel waar hij hoort te zijn: aan het front.

Hij kan toch niet bij zijn vrouw in bed kruipen

terwijl zijn kameraden in het open veld slapen?

David is radeloos: als Uria niet meewerkt, komt het misbruik uit!

Dus David gaat over op plan B:

Uria moet uit de weg geruimd worden.

Joab, Davids legeraanvoerder, wordt in het complot betrokken. Blijkbaar is Joab het er mee eens dat deze kwestie snel moet worden opgelost.

En zo leidt Davids misbruik tot moord.

Zodat niemand hoeft te weten hoe David zich misdragen heeft.

dia 7 – God moffelt misbruik niet weg!

Daar steekt God dus een stokje voor!

‘Naar het oordeel van de Heer

was het wel degelijk slecht wat David had gedaan.’

Dit mag voor een koning dan misschien normaal gedrag zijn,

dit mag dan geaccepteerd zijn bij andere volken,

in Israël mag dit gedrag niet voorkomen,

want Israëls God keurt misbruik af!

God gaat niet mee in Davids plan het misbruik geheim te houden.

God láát het er niet bij.

Dat is ook het vervolg, 2 Samuël 12.

God roept David tot de orde.

Hij confronteert David met wat hij heeft uitgespookt.

En denk niet dat het dan direct over vergeving gaat.

God is woedend op David en kondigt een straf aan.

Eerst moet David maar eens voelen wat hij heeft aangericht,

eerst moet David maar eens onder ogen zien wat hij heeft misdaan.

Bij God geen goedkope genade, die Davids schuld snel wegmoffelt.

Nee, de onderste steen moet boven komen!

David begrijpt het.

En dan reageert hij goed.

David probeert niets goed te praten,

hij wijst ook niet naar anderen,

maar zegt: ‘ik heb gezondigd tegen de Heer.’

De uitgebreide versie vind je in Psalm 51:

'een gebroken en verbrijzeld hart zult u, God, niet verachten.'

En dán vindt David vergeving.

Maar zelfs dan: vergeving betekent niet 'eind goed, al goed.'

De profeet Natan vertelt David:

'De Heer vergeeft u die zonde, u zult niet sterven.

Maar omdat u de vijanden van de Heer aanleiding hebt gegeven tot laster,

moet wel uw pasgeboren zoon sterven.'

Genade is wat ingewikkelder dan dat alles weer goed komt, dat alles weer wordt zoals eerst.

Ook nadat David vergeven is, heeft zijn gedrag blijvende gevolgen.

dia 8 – Jezus maakt zich een met #MeToo

Ik stelde de vraag waar God is in dat hele MeToo-verhaal.

God doet niet alsof er niets is gebeurd.

God doet juist recht aan de verdrukten.

En daarin gaat hij heel ver.

Batseba, de misbruikte vrouw, krijgt een plekje in de stamboom van Jezus.

Wat een erkenning voor haar!

En die Jezus wordt zelf een slachtoffer.

Nee, niet van seksueel misbruik.

Maar des te meer van machtsmisbruik.

Jezus daalt af in de diepte van misbruik,

om zich een te maken met ieder die MeToo kan zeggen.

3. Goed nieuws?

dia 9 – is er gerechtigheid voor Batseba?

En toch...

Is er in 2 Samuël 11 wel goed nieuws voor Batseba?

Ze krijgt nauwelijks aandacht.

Het is David voor en David na.

Ergens ook wel logisch: David is de koning,

maar ik ben ook wel benieuwd naar wat Batseba te vertellen heeft.

Daar komt bij dat ik sommige dingen heel oneerlijk vindt voor Batseba.

Ja, het is goed nieuws voor haar dat God David niet laat weggemen met zijn misbruik.

Maar verder?

Haar zoontje overleeft het niet.

En dan trouwt ze ook nog met David, haar verkrachter.

Is dit gerechtigheid?!

Het is in ieder geval realistisch.

Wie slachtoffer is van misbruik heeft in zekere zin levenslang.

Het is een traumatische ervaring die je nooit kwijtraakt, die niet ongedaan gemaakt kan worden.

dia 10 – ja, gerechtigheid die past in de cultuur

Maar toch, trouwen met je misbruiker?!

Bij mij wil dat er niet in, maar dat is ook omdat ik een 21e-eeuwse westerling ben.

In Davids tijd waren er nog geen vrouwenrechten uitgevonden.

Zonder man was het leven van een vrouw heel zwaar, helemaal als ze ook nog een kind had.

De toekomst zag er voor Batseba niet best uit.

Door met David verder te gaan, krijgt ze veiligheid: een man die voor haar zorgt en haar beschermt.

Door Batseba te trouwen, neemt David de verantwoordelijkheid voor zijn daden.

Batseba krijgt gerechtigheid die past in die cultuur.

Het blijft schuren maar je moet wel meenemen dat wij, wat dit betreft: God zij dank!,

in een heel ander tijd leven.

4. Veilige kerk

dia 11 – veilige kerk

Miljoenen mensen hebben te maken met misbruik.

Met verkrachting, maar ook handtastelijkheden, en zelfs woorden kunnen misbruik zijn.

#MeToo gaat de wereld over,

en in het licht van 2 Samuël 11 is die openheid een goede zaak.

God moffelt misbruik niet weg!

Bij God ben je veilig, en laten we als kerk die veiligheid doorgeven.

dia 12 – als slachtoffer: je mag je verhaal doen

Wanneer je zelf misbruikt bent:

laat je niet wijsmaken dat het jouw schuld is,
of dat je tenminste mede verantwoordelijk bent.

Ik snap heel goed dat je het niet van de daken schreeuwt,
en dat je er helemaal niet op zit te wachten
ook met MeToo naar buiten te komen.

Wanneer je er openheid over wil geven, dan mag dat,
wanneer je dat niet wilt is dat net zo goed.

Maar denk niet dat jij het maar moet vergeten,
door de vingers moet zien,

en je jezelf maar met de pijn, die er wel degelijk is, moet
redden.

Je mag je verhaal doen!

Jezus wil naast je staan,

hij maakt van jouw pijn en schaamte die van hemzelf!

dia 13 – als dader: neem verantwoordelijkheid

Wanneer je een ander misbruikt hebt:

neem, net als David, verantwoordelijkheid voor je daden,
dát is de reden dat David een man naar Gods hart blijft.

Probeer je fout niet goed te praten,
verstop je niet achter mooie redeneringen,
maar kom naar Jezus met je gebroken hart,
en draag moedig de gevolgen van wat je hebt gedaan.

Wanneer je zo bij Jezus komt,

zal hij je niet afwijzen, maar bevrijden,
dan mag je kostbare genade vinden.

dia 14 – als gemeente: dek misbruik niet toe

En als gemeente: laten we die eerste neiging

van 'hier hoeft niemand van te weten' toch weerstaan!

Nee, het is niet mooi als misbruik naar buiten komt.
Wat moet de buitenwereld er wel niet van denken...
En toch: onder de mantel der liefde bedekken
is niet de weg van het evangelie!
De rottigheid ontkennen maakt het alleen maar erger,
de enige manier om eruit te komen is het onder ogen te zien.
Alleen dan zijn we ook een veilige gemeente.

In het spoor van Jezus:
hij gaf de veiligheid die hij bij de Vader had op,
hij maakte zich een met wie misbruikt worden,
alles om ons echte veiligheid te geven.
Amen.